

тието на своятъ собственъ умъ и въ ходътъ на умственното развитие на цѣлото човѣчество, то, ние мислиме, сѣкиму ще да стане ясно, че изучението на природните науки е било главенъ источникъ на човѣческиятъ напредокъ и на съвременното разумно движение на образованните общества. Нека говори кой що ще, а ние ще да кажеме, че съвременната цивилизация е обязана изключително на естественнитѣ науки и на положителното знание. Книгопечатанието е спасило отъ погибелта плодове отъ умствениятъ трудъ на човѣчеството и обезпечило е ходътъ на бѣдѣщиятъ прогресъ; изнамиранieto на барутътъ и на другите военни принадлежности е направило невѣзможно тѣжеството на дивите племена и на варварските нашествия; силата на парата е сближила народите и развила е търговията до необикновенни размѣри; безчислените открития въ механиката сѣ далѣ значителенъ вѣрвѣжъ на промишлениятъ елементъ, който е проникналъ въ общиятъ ходъ на нашата днешна цивилизация; успѣхите на физиологията и на анатомията сѣ захванале да принасятъ грамадна полза на човѣчеството и болѣстите отъ день на день губатъ своята страшна сила; най-послѣ, успѣхите на астрономията, на геологията, на химията и на физиката сѣ убили вече убийственните суевѣрия и грубиятъ фанатизмъ и освободиле сѣ човѣческиятъ умъ отъ дълговѣчната егоистическа тѣжестъ. Историческите сѣбития ни убѣждаватъ, че човѣчеството е получило изъ природните закони даже и своята вътрѣшна сила, която се нарича „нравствено преимущество на човѣкътъ“. Въ оние времена, въ които умътъ са е хранилъ само съ идеална философия, човѣчеството е страдало много повече, отъ колкото въ времената на крайното невѣжество. Религиозните борби въ различни господарства, испанската инквизиция, езуитското християнство, католическото благодравие и пр. сѣ отправили на другиятъ свѣтъ повече жертви, нежели сичките заразителни чуми, холѣри и пр. Доказано е вече, че оная мораль, която са проповѣдва отъ оние хора, които са отказватъ отъ мирските суети за спасението на душата си, или отъ оние щастливи сѣщества, които извлѣкватъ своята риторика изъ мазните обѣди, почти сѣкога е убивала прогресивните движения на народите и доводила е своите ученици и слушатели до крайна глупость. Ето защо една отъ най-главните обязанности на съвременната наука е да обяви рѣшителна война и на фалши-